

de les fonts ja esmentades, la consulta de dotzenes d'arxius, fons i fundacions, públics i privats, i el recurs al testimoni oral de familiars i amics de l'escriptor); i, de l'altra, per la perspicàcia analítica exhibida. Era Josep Pla un cor furtiu? Potser sí. Però potser també un moralista escèptic, o, com el va qualificar Domènec Guansé, un moralista cínic. O l'home de les mil cares. Tant se val: el títol no fa la cosa, perquè ens trobem davant d'un gran llibre.

MATAS ROCA, Marta: *Sebastià Juan Arbó: Viure per escriure. Recepció crítica i projecció de l'obra*, Barcelona: PAM, 2024; «Textos i estudis de cultura catalana» 263.

ALBERT VENTURA

Universitat Rovira i Virgili

albert.ventura@urv.cat

Sebastià Juan Arbó (la Ràpita, 1902 - Barcelona, 1984) fou un dels principals novel·listes ebrenecs del segle xx. El volum que ens ocupa pretén posar llum en un dels aspectes que —d'entrada— semblaria allunyar-se més de l'anàlisi de la seva proposta literària, s'endinsa en la recepció i projecció de la seva obra. Amb tot, tant una cosa com l'altra tot sovint esdevenen indissociables i, en conseqüència, recollir-ne l'impacte implica entrar en alguns detalls contextuals imprescindibles.

L'autora d'aquest estudi, Marta Matas Roca, és doctora en Filologia Catalana per la Universitat Rovira i Virgili (2021) amb una tesi titulada *Sebastià Juan Arbó: De la realitat viscuda a la ficció narrativa. Anàlisi d'un desarrelament en la literatura catalana*, de la qual aquest llibre és parcialment deutor.

Un dels eixos centrals d'aquest estudi recau sobre com l'autor aterra a Barcelona, en primer lloc, i com posteriorment s'endinsa en els cenacles literaris de la capital catalana. L'adveniment republicà i la certa normalitat de la dècada de 1930 propiciarà que ell i les seves obres cobrin més protagonisme a ulls de crítics i escriptors destacats com Domènec Guansé (*Mirador*), Mario Verdaguer (*La Vanguardia*), Cèsar August Jordana (*L'Opinió*) o Rafael Tasis (*Mirador*), entre altres, tot i que no sempre van ser relacions cordials (a tall d'exemple, vegeu la p. 40). Així mateix, la crítica constata que l'obra de Juan es veu determinada per un fatalisme, per un sentiment de desesperança, mentre que els personatges que hi concorren tenen aquest conflicte intern establert en una societat dicotòmica, que es presenta d'una manera lírica i introspectiva, una qüestió que la crítica no s'està de valorar positivament.

La recerca de Matas també planteja la necessitat intrínseca d'establir paral·lelismes entre el posicionament sociolingüístic de l'autor i la seva actitud literària en els moments més propicis per a la llengua —és a dir, la república— i els manifestament hostils, com és la dictadura franquista. Així, l'autora estableix

una progressió en l'impacte i recepció que les obres de Juan Arbó tenen en els àmbits literaris i de la crítica, amb una èmfasi de relleu en les primeres obres. D'aquesta manera, es constata com aquest factor no pot ser considerat merament contextual.

Això, d'altra banda, és perfectament coherent amb la seva trajectòria i posicionament ideològic, atès que com indica Matas «No és el cas, però, d'Arbó que rebutjarà gradualment, després de publicar les seves primeres obres, qualsevol vessant ideològic esquerrà tant en l'aspecte literari com personal» (p. 22). Cal recordar que l'escriptor va ser funcionari de la Generalitat, però a diferència de molts altres —possiblement més marcats políticament— va optar per quedar-se i evitar l'exili. Això mateix —que apareix principalment a la tesi de Matas, tot i que també al llibre (p. 230 i següents, per exemple)—, juntament amb el canvi de llengua a favor del castellà, li propiciaria una màcula entre aquest col·lectiu sociopolític. Això sí, Juan va poder-se professionalitzar com a autor després de la guerra amb un seguit d'obres ubicades a Barcelona a partir de 1939.

El volum es conclou amb alguns documents en forma d'annex i l'aplec bibliogràfic que correspon a la recerca. D'altra banda, paga la pena indicar que aquest annex breu hauria de disposar d'una coherència interna més orientada al seguiment cronològic d'aquest autor i la seva literatura, la qual cosa, tanmateix, no li resta cap mena de qualitat. A això cal sumar-hi l'absència d'un índex onomàstic que, d'altra banda, fora molt útil per resseguir aspectes particulars d'una forma precisa al llarg del volum. Això, però, es contraresta amb una bibliografia àmplia i abundant que contextualitza perfectament totes i cadascuna de les informacions que l'autora aporta o indica i, a més a més, no enfosqueix la qualitat de la recerca de Matas, ben necessària per situar l'autor ebrenc en el context del segle XXI, sinó ben al contrari.

VENTURA, Albert: *Vicenç Riera Llorca: exili, memòria i classe obrera*, Tarragona: Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili, 2023; «Patrimoni Literari» 7.

ANTONI ISARCH

Universitat de Barcelona
aisarch@ub.edu

Fins avui, de Vicenç Riera Llorca hom només podia trobar-ne clàrícies en obres panoràmiques, en edicions d'epistolari (com els de Joan Fuster, Joan Triadú o Albert Manent, entre d'altres) o bé en estudis sobre la literatura catalana d'exili. Algunes aproximacions més recents, de Glòria Casals, Montserrat Corretger o Josep Camps, s'han centrat en la faceta literària, i més específicament en la narrativa. Atesa la importància intrínseca d'aquest escriptor, cal congratular-se de l'aparició de *Vicenç Riera Llorca: exili, memòria i classe obrera*, d'Albert Ventura,